

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 18ης Ιανουαρίου 2017¹

«Προδικαστική παραπομπή — Φορολογία — Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας — Φορολογητέες πράξεις — Έννοια της “παροχής υπηρεσιών εξ επαχθούς αιτίας” — Καταβολές τελών προς τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο δίκαιης αποζημίωσης — Δεν εμπίπτουν»

Στην υπόθεση C-37/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πολωνία) με απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιανουαρίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Minister Finansów

κατά

Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP z siedzibą w Warszawie (SAWP),

παρισταμένων των:

Prokuratura Generalna,

Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský (εισηγητή) και Μ. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Μ. Wathelet

γραμματέας: Α. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

¹ — Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP), εκπροσωπούμενη από την A. Załęska, φορολογικό σύμβουλο,
- η Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Koripol, εκπροσωπούμενη από τον M. Poniewski,
- η Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska, εκπροσωπούμενη από τον T. Michalik, φορολογικό σύμβουλο,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Α. Μαγριππή και Σ. Χαριτάκη,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις L. Lozano Palacios και M. Owsiany-Hornung,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ 2006, L 347, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/45/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2010 (ΕΕ 2010, L 189, σ. 1) (στο εξής: οδηγία για τον ΦΠΑ).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Minister Finansów (Υπουργού Οικονομικών, Πολωνία) και της Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP) [Ένωσης καλλιτεχνών που είναι ερμηνευτές μουσικών έργων με λόγια ή χωρίς λόγια (στο εξής: SAWP), με έδρα τη Βαρσοβία (Πολωνία)] σχετικά με το ζήτημα της υπαγωγής στον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) των τελών επί των συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής έργων τα οποία προστατεύονται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ή αντικειμένων τα οποία εμπίπτουν στην παρεχόμενη βάσει συγγενικών δικαιωμάτων προστασία και επί των υποθεμάτων που χρησιμεύουν για την υλική ενσωμάτωση τέτοιων έργων ή τέτοιων αντικειμένων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία για τον ΦΠΑ

- 3 Η οδηγία για τον ΦΠΑ προβλέπει, στο άρθρο της 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', τα εξής:

«Στον ΦΠΑ υπόκεινται οι ακόλουθες πράξεις:

[...]

γ) οι παροχές υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο έδαφος ενός κράτους μέλους από υποκείμενο στον φόρο που ενεργεί με την ιδιότητά του αυτή».

4 Το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον ΦΠΑ έχει ως εξής:

«Ως “παροχή υπηρεσιών” νοείται κάθε πράξη η οποία δεν αποτελεί παράδοση αγαθών.»

5 Κατά το άρθρο 25 της οδηγίας για τον ΦΠΑ:

«Η παροχή υπηρεσιών μπορεί να συνίσταται, μεταξύ άλλων, σε μία από τις ακόλουθες πράξεις:

α) στην εκχώρηση άυλου αγαθού, το οποίο αντιπροσωπεύεται ή όχι από τίτλο·

β) στην υποχρέωση για παράλειψη ή ανοχή μιας πράξης ή κατάστασης·

γ) στην εκτέλεση υπηρεσίας κατόπιν επιταγής της δημόσιας αρχής ή στο όνομά της ή σε εκτέλεση νόμου.»

6 Το άρθρο 220, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον ΦΠΑ προβλέπει τα εξής:

«Κάθε υποκείμενος στον φόρο οφείλει να εξασφαλίζει την έκδοση τιμολογίου από τον ίδιο, από τον αποκτώντα αγαθά ή τον λήπτη υπηρεσιών ή, στο όνομά του και για λογαριασμό του, από τρίτον, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

1) για τις παραδόσεις αγαθών ή τις παροχές υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί προς άλλον υποκείμενο στον φόρο ή προς μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο·

[...]».

Η οδηγία 2001/29/EK

7 Η οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10), προβλέπει, στο άρθρο της 2, τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν, την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει:

α) στους δημιουργούς, όσον αφορά τα έργα τους·

β) στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους·

γ) στους παραγωγούς φωνογραφήματων, όσον αφορά τα φωνογραφήματά τους·

δ) στους παραγωγούς της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης ταινιών σε φορέα, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους·

ε) στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, όσον αφορά την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους, που μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης.»

8 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2001/29 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαιρέσεις ή περιορισμούς από το δικαίωμα αναπαραγωγής που προβλέπεται στο άρθρο 2 στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

β) αναπαραγωγές σε οποιοδήποτε μέσο που πραγματοποιούνται από φυσικό πρόσωπο για ιδιωτική χρήση και για μη άμεσους ή έμμεσους εμπορικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι οι δικαιούχοι λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση που συνεκτιμά την εφαρμογή ή όχι των τεχνολογικών μέτρων του άρθρου 6 στο συγκεκριμένο έργο ή άλλο υλικό».

Το πολωνικό δίκαιο

Οι διατάξεις σχετικά με τον ΦΠΑ

9 Ο ustawa z o podatku od towarów i usług (νόμος για τον φόρο αγαθών και υπηρεσιών), της 11ης Μαρτίου 2004 (*Dz. U.* του 2011, αριθ. 177, κεφάλαιο 1054), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, ορίζει, στο άρθρο του 5, παράγραφος 1, τα εξής:

«Στον ΦΠΑ υπόκεινται:

1) οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στην ημεδαπή».

10 Κατά το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2a, του εν λόγω νόμου:

«1. Ως παροχή υπηρεσιών κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, σημείο 1, νοείται κάθε παροχή που πραγματοποιείται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή φορέα χωρίς νομική προσωπικότητα, η οποία δεν συνιστά παράδοση αγαθών κατά την έννοια του άρθρου 7, συμπεριλαμβανομένων:

1) της μεταβίβασης άυλων στοιχείων του ενεργητικού, ανεξαρτήτως του είδους της δικαιοπραξίας διά της οποίας λαμβάνει χώρα η μεταβίβαση·

[...]

2a Όταν υποκείμενος στον φόρο, ο οποίος ενεργεί ιδίω ονόματι αλλά για λογαριασμό τρίτου, μεσολαβεί σε παρεχόμενες υπηρεσίες, θεωρείται ότι λαμβάνει και παρέχει προσωπικά τις εν λόγω υπηρεσίες.

[...]»

Οι διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα του δημιουργού και με τα συγγενικά δικαιώματα

- 11 Ο *ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (νόμος για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα), της 4ης Φεβρουαρίου 1994 (*Dz. U.* του 2006, αριθ. 90, κεφάλαιο 631), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος της 4ης Φεβρουαρίου 1994 για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα), προβλέπει, στο άρθρο του 20, τα εξής:

«1. Παραγωγοί και εισαγωγείς:

- 1) μαγνητοφώνων, βίντεο και λοιπών παρόμοιων συσκευών,
- 2) φωτοτυπικών μηχανημάτων, σκάνερ και λοιπών παρόμοιων συσκευών φωτοαναπαραγωγής που καθιστούν εφικτή την αντιγραφή του συνόλου ή τμήματος δημοσιευθέντος έργου,
- 3) κενών υποθεμάτων προοριζόμενων για την εγγραφή, με σκοπό την ιδιωτική χρήση, έργων ή αντικειμένων τα οποία εμπίπτουν στην παρεχόμενη βάσει συγγενικών δικαιωμάτων προστασία, μέσω χρήσης των συσκευών που απαριθμούνται στα σημεία 1 και 2 ανωτέρω

υποχρεούνται να καταβάλουν, στους κατά την παράγραφο 5 οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης, ενεργούντες για λογαριασμό των δημιουργών, ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, παραγωγών φωνογραφημάτων και βιντεογραφημάτων και εκδοτών, τέλη ύψους μη υπερβαίνοντος το 3 % του τμήματος που οφείλεται σε περίπτωση πώλησης των εν λόγω συσκευών και υποθεμάτων.

2. Τα ποσά των τελών που καταβάλλονται λόγω πώλησης μαγνητοφώνων και λοιπών παρόμοιων συσκευών ή συνδεδόμενων με αυτές κενών υποθεμάτων κατανέμονται ως ακολούθως:

- 1) 50 % στους δημιουργούς·
- 2) 25 % στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες·
- 3) 25 % στους παραγωγούς φωνογραφημάτων.

[...]

4. Τα ποσά των τελών που καταβάλλονται λόγω πώλησης συσκευών φωτοαναπαραγωγής και συνδεδόμενων με αυτές κενών υποθεμάτων κατανέμονται ως ακολούθως:

- 1) 50 % στους δημιουργούς·
- 2) 50 % στους εκδότες.

5. Ο υπουργός που είναι αρμόδιος για τον τομέα του πολιτισμού και της προστασίας της εθνικής κληρονομιάς, κατόπιν διαβουλεύσεως με τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων, με τις ενώσεις των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και βιντεογραφημάτων και των εκδοτών, καθώς και με τις ενώσεις των παραγωγών ή των εισαγωγέων συσκευών και κενών υποθεμάτων περί των οποίων γίνεται λόγος στην παράγραφο 1, καθορίζει, με κανονιστική απόφαση: πρώτον, τις κατηγορίες των συσκευών και των υποθεμάτων καθώς και το ύψος των τελών, περί των οποίων γίνεται λόγος στην παράγραφο 1, λαμβάνοντας υπόψη την ικανότητα των οικείων συσκευών και των οικείων υποθεμάτων προς αναπαραγωγή έργων, καθώς επίσης και τον προορισμό τους να επιτελούν λοιπές λειτουργίες πλην της αναπαραγωγής έργων, δεύτερον, τον τρόπο είσπραξης και κατανομής των τελών και, τρίτον, τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων που είναι αρμόδιοι για την είσπραξη των εν λόγω τελών.»

- 12 Κατά το άρθρο 20¹, παράγραφος 1, του νόμου της 4ης Φεβρουαρίου 1994 για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα:

«Οι κάτοχοι συσκευών φωτοαναπαραγωγής, οι οποίοι ασκούν οικονομική δραστηριότητα στον τομέα της αναπαραγωγής έργων για ιδιωτική χρήση τρίτων, υποχρεούνται να καταβάλουν, μέσω των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων, τέλη ανερχόμενα έως και στο 3% των εσόδων που προκύπτουν από τη χρήση αυτή, προς τους δημιουργούς και τους εκδότες, εκτός εάν η αναπαραγωγή πραγματοποιείται βάσει συμβάσεως με τον δικαιούχο. Τα εν λόγω τέλη κατανέμονται στους δημιουργούς και στους εκδότες κατά ίσα μέρη.»

- 13 Το άρθρο 104, παράγραφος 1, του νόμου της 4ης Φεβρουαρίου 1994, για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα, έχει ως εξής:

«Κατά την έννοια του παρόντος νόμου, ως οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων [...] νοούνται οι ενώσεις των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών ή των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, οι οποίες, σύμφωνα με το καταστατικό τους, εξασφαλίζουν τη συλλογική διαχείριση και την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων που τους έχει ανατεθεί, ασκώντας τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από τον νόμο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 14 Η SAWP ζήτησε από τον Υπουργό Οικονομικών να λάβει θέση επί του ζητήματος αν τα τέλη επί των κενών υποθεμάτων και επί των συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής, τα οποία καταβάλλονται από τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς τέτοιων συσκευών και υποθεμάτων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 20 του νόμου της 4ης Φεβρουαρίου 1994 για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα, υπόκεινται στον ΦΠΑ.

- 15 Με ατομικό ερμηνευτικό έγγραφο της 20ής Αυγούστου 2012, ο Υπουργός Οικονομικών επισήμανε ότι τα προς την SAWP καταβαλλόμενα από τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής ποσά αποτελούσαν πληρωμή για τη χρήση των δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων που συνδέονται με την πώληση εξοπλισμού που χρησιμεύει για την αντιγραφή και την υλική ενσωμάτωση των έργων και ότι, κατά συνέπεια, τα ποσά αυτά έπρεπε να θεωρούνται ως ανταμοιβή για τις υπηρεσίες που παρέχονται από τους δικαιούχους δικαιωμάτων του δημιουργού ή συγγενικών δικαιωμάτων και να υπόκεινται στον ΦΠΑ.

- 16 Η SAWP άσκησε, εν συνεχεία, προσφυγή ενώπιον του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικού δικαστηρίου της περιφέρειας της Βαρσοβίας, Πολωνία) και ζήτησε την ακύρωση του εν λόγω ατομικού ερμηνευτικού εγγράφου.

- 17 Με απόφαση της 12ης Ιουνίου 2013, το Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικό δικαστήριο της περιφέρειας της Βαρσοβίας) έκρινε ότι η προσφυγή ήταν βάσιμη.

- 18 Ο Υπουργός Οικονομικών άσκησε αναίρεση ενώπιον του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πολωνία), το οποίο, αφού επισήμανε ότι συνυπάρχουν σήμερα στην Πολωνία δύο αντιφατικές νομολογιακές προσεγγίσεις ως προς το ζήτημα αυτό, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Παρέχουν υπηρεσία, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, και του άρθρου 25, στοιχείο α', της οδηγίας για τον ΦΠΑ, οι δημιουργοί, ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες καθώς και οι λοιποί δικαιούχοι προς τους παραγωγούς και εισαγωγείς μαγνητοφώνων και άλλων παρόμοιων συσκευών ή κενών υποθεμάτων, από τους οποίους οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης

εισπράττουν ιδίω ονόματι, αλλά για λογαριασμό των εν λόγω δημιουργών, ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών καθώς και λοιπών δικαιούχων, τέλη για την πώληση των ως άνω συσκευών και υποθεμάτων;

- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, ενεργούν οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης, οι οποίοι εισπράττουν από τους παραγωγούς και εισαγωγείς τέλη για την πώληση συσκευών και κενών υποθεμάτων, ως υποκείμενοι στον φόρο κατά την έννοια του άρθρου 28 της οδηγίας για τον ΦΠΑ, υποχρεούμενοι να εκδώσουν για τις εν λόγω πράξεις τιμολόγιο κατά την έννοια του άρθρου 220, παράγραφος 1, σημείο 1, της εν λόγω οδηγίας, προς τους παραγωγούς και εισαγωγείς μαγνητοφώνων και άλλων παρόμοιων συσκευών ή κενών υποθεμάτων, στο οποίο να αναγράφεται η είσπραξη του οφειλόμενου ΦΠΑ λόγω επιβολής τελών, και, κατά τη στιγμή της απόδοσης των εισπραχθέντων τελών προς τους δημιουργούς, ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες καθώς και λοιπούς δικαιούχους, υποχρεούνται οι τελευταίοι να εκδίδουν για την είσπραξη των τελών τιμολόγιο προς τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης που εισπράττει τα τέλη στο οποίο να αναγράφεται ο σχετικός ΦΠΑ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 19 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν η οδηγία για τον ΦΠΑ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δικαιούχοι δικαιωμάτων αναπαραγωγής πραγματοποιούν παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, προς τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής, από τους οποίους οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων εισπράττουν ιδίω ονόματι, αλλά για λογαριασμό των εν λόγω δικαιούχων, τέλη επί της πωλήσεως των ως άνω συσκευών και υποθεμάτων.
- 20 Το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον ΦΠΑ ορίζει την «παροχή υπηρεσιών» σε αντιδιαστολή με την «παράδοση αγαθών». Συγκεκριμένα, κατά τη διάταξη αυτή, κάθε πράξη η οποία δεν αποτελεί παράδοση αγαθών πρέπει να νοείται ως παροχή υπηρεσιών.
- 21 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη πράξη δεν αποτελεί παράδοση αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον ΦΠΑ.
- 22 Στο άρθρο 25 της οδηγίας για τον ΦΠΑ απαριθμούνται, ενδεικτικώς, τρεις διαφορετικές πράξεις δυνάμενες να χαρακτηρισθούν ως παροχές υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται αυτή που παρατίθεται στο σημείο α' και η οποία συνίσταται στην εκχώρηση άυλου αγαθού.
- 23 Όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του ως άνω άρθρου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το ζήτημα αν μια πράξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη μπορεί να αποτελεί εκχώρηση άυλου αγαθού κατά την έννοια του σημείου α' του ως άνω άρθρου και, επομένως, να χαρακτηρίζεται ως παροχή υπηρεσιών.
- 24 Πάντως, πρέπει προηγουμένως να εκτιμηθεί αν μια τέτοια πράξη πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για τον ΦΠΑ, για να εμπίπτει στην τελευταία αυτή οδηγία, μια τέτοια παροχή υπηρεσιών πρέπει να πραγματοποιείται, εν πάση περιπτώσει, εξ επαχθούς αιτίας.
- 25 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι από πάγια νομολογία απορρέει ότι μια παροχή υπηρεσιών πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας, κατά την έννοια της οδηγίας για τον ΦΠΑ, μόνον αν υφίσταται μεταξύ του παρέχοντος την υπηρεσία και του λήπτη αυτής έννομη σχέση στο πλαίσιο της οποίας ανταλλάσσονται αμοιβαίως παροχές, η δε αμοιβή που λαμβάνει ο παρέχων την υπηρεσία συνιστά την πραγματική αντιπαροχή της υπηρεσίας που παρέχεται στον λήπτη (βλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 2016, Český rozhlas, C-11/15, EU:C:2016:470, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 26 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τούτο ισχύει σε περίπτωση που υφίσταται άμεσος σύνδεσμος μεταξύ της παρεχόμενης υπηρεσίας και του εισπραττόμενου αντιτίμου, οπότε το ποσό που καταβάλλεται συνιστά την πραγματική αντιπαροχή μιας δυνάμενης να διαχωρισθεί υπηρεσίας παρεχόμενης στο πλαίσιο μιας τέτοιας έννομης σχέσεως (απόφαση της 18ης Ιουλίου 2007, *Société thermale d'Eugénie-les-Bains*, C-277/05, EU:C:2007:440, σκέψη 19).
- 27 Εν προκειμένω, πρώτον, δεν προκύπτει ότι υφίσταται έννομη σχέση στο πλαίσιο της οποίας ανταλλάσσονται αμοιβαίως παροχές μεταξύ, αφενός, των δικαιούχων δικαιωμάτων αναπαραγωγής ή, ενδεχομένως, του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης τέτοιων δικαιωμάτων και, αφετέρου, των παραγωγών και των εισαγωγέων κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής.
- 28 Πράγματι, η υποχρέωση καταβολής τελών, όπως είναι τα επίμαχα στην κύρια δίκη, επιβάλλεται στους ως άνω παραγωγούς και εισαγωγείς δυνάμει του εθνικού νόμου που καθορίζει, επίσης, το ύψος των τελών αυτών.
- 29 Δεύτερον, η υποχρέωση καταβολής τελών, την οποία υπέχουν οι παραγωγοί και οι εισαγωγείς κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι απορρέει από την παροχή κάποιας υπηρεσίας ως προς την οποία θα συνιστούσε άμεσο αντίτιμο.
- 30 Πράγματι, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι τέλη όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη αποσκοπούν στη χρηματοδότηση της δίκαιης αποζημίωσης προς τους δικαιούχους δικαιωμάτων αναπαραγωγής. Η δίκαιη αποζημίωση δεν συνιστά άμεσο αντίτιμο για οποιαδήποτε παροχή υπηρεσίας, καθόσον τελεί σε συσχέτισμό με τη ζημία που απορρέει για τους ως άνω δικαιούχους από την άνευ αδείας αναπαραγωγή των προστατευόμενων έργων τους (βλ., σχετικώς, απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, σκέψη 40).
- 31 Κατά συνέπεια, μια πράξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει πραγματοποιηθεί εξ επαχθούς αιτίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για τον ΦΠΑ.
- 32 Υπό τις συνθήκες αυτές, και λαμβανομένης υπόψη της διαπιστώσεως που απορρέει από τη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, έστω και αν υποθεθεί ότι οι δικαιούχοι δικαιωμάτων αναπαραγωγής δύνανται να προβαίνουν σε εκχώρηση άυλου αγαθού, κατά την έννοια του άρθρου 25, στοιχείο α', της οδηγίας για τον ΦΠΑ, προς τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής, πράγμα που δεν παρίσταται ανάγκη να εξετασθεί, η εν λόγω πράξη δεν εμπίπτει, εν πάση περιπτώσει, στην οδηγία αυτή.
- 33 Από τα προεκτεθέντα απορρέει ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία για τον ΦΠΑ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δικαιούχοι δικαιωμάτων αναπαραγωγής δεν πραγματοποιούν παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, προς τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής, από τους οποίους οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων εισπράττουν ιδίω ονόματι, αλλά για λογαριασμό των εν λόγω δικαιούχων, τέλη επί της πωλήσεως των ως άνω συσκευών και υποθεμάτων.
- 34 Εφόσον το δεύτερο ερώτημα υποβλήθηκε για την περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα αυτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ³⁵ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαινεται:

Η οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/45/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2010, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δικαιούχοι δικαιωμάτων αναπαραγωγής δεν πραγματοποιούν παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, προς τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς κενών υποθεμάτων και συσκευών εγγραφής και αναπαραγωγής, από τους οποίους οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων εισπράττουν ιδίω ονόματι, αλλά για λογαριασμό των εν λόγω δικαιούχων, τέλη επί της πωλήσεως των ως άνω συσκευών και υποθεμάτων.

(υπογραφές)